14 ta' Ottubru, 1954.

Imhallef :—
L-Onor. Dr. T. Gouder, LL.D.

Joseph Mizzi ne. *versus* Joseph Delicata pr. et ne.

Preskrizzjoni — Lokazzjoni d'Opera — Rikonoxximent tad-Dejn — Interruzzjoni — Rinunzja — Art. 2263 (a), 2254 (a) u 2214 tal-Kodiċi Ċivili.

Il-preskrizzjoni ta' tmintax il-xahar li tolqot l-azzjonijiet tal-hajjata, skrapan, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, haddieda, arġentiera, arluġġara, u persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz ta' l-opri jew tax-xogħlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu, tirriferixxi għall-lokazzjoni ta' l-opera li biha dawk il-persuni jkunu obbligaw ruħhom li jagħtu x-xogħol tagħhom, u mhux għall-"locatio operis" li biha l-imprenditur jobbliga ruħu li jagħti, mhux ix-xogħol, iżda l-prodott tax-xogħol — meta l-lokazzjoni d'opera tkun konnessa ma' organizzazzjoni ta' mezzi tekniċi li jimprimu lill-lokazzjoni l-karattru ta' att oġġettivament kummerċjali. Għal dan l-aħħar insemmija xorta ta' lokazzjoni d'opera hija

applikabbli l-preskrizzjoni ta' sentejn li tolqot l-azzjonijiet tal-bennejja ta' bastimenti jew bċejjeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ta' bini jew ta' xogħlijiet oħra ta' injam, ġebel jew materjal ieħor, għall-opri magħmulin minnhom jew għall-materjal li jfornu.

Is-sempliċi fatt li l-pretiż debitur jitlob in-notamenti dwar il-kreditu pretiż kontra tiegħu, mingħajr ebda kelma oħra li tista' tispjega l-għaliex huwa ried dawk in-notamenti, ma jġibx għar-rikonjizzjoni tad-dejn, jew għal rinunzja tal-preskrizzjoni ġà maturata. Jekk dik it-talba ma tkunx akkompanjata minn xi kliem ieħor fis-sens li, jekk minn dawk in-notamenti jirriżulta li għandu jagħti, huwa jħallas, allura ma jkunx hemm lok għar-rikonjizzjoni tad-dejn jew għal rinunzja tal-preskrizzjoni li tkun ġà għalqet.

Ir-rinunzja għall-preskrizzjoni tista' tkun anki taċita. Biex tkun taċita, jeħtieġ li tirriżulta minn xi fatt li jissupponi l-abbandun tad-dritt akkwistat, minn xi attijiet jew fattijiet li ma jistgħux jittieħdu b'ħaġa oħra ħlief bħala rinunzja tal-preskrizzjoni jew ammissjoni tad-dejn.

Il-Qorti — Rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-attur nomine talab illi l-konvenut jiġi kundannat iħallas lilu s-somma ta' £122. 19. 2 mill-istess konvenut lilu dovuta għal xogħlijiet u tiswijiet fil-karrozza awtomobili tiegħu "Austin" numru 7801, u għall-prezz ta' "Lucas Battery" u "spare parts", u żejt u petrol u oġġetti oħra forniti in konnessjoni ma' l-istess xogħolijiet. Bl-interessi u bl-ispejjeż, komprizi dawk ta' l-ittra uffiċjali ta' l-13 ta' Ottubru 1953;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Illi skond l-art. 2253 (a) tal-Kodiċi Ċivili, jaqgħu bil-preskrizzjoni bl-għeluq ta' tmientax il-xahar "l-azzjonijiet tal-ħajjata, skrapar, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, arġentieri, arluġġara, u ta' persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz ta' l-opri jew tax-xogħolijiet tagħhom jew tal-materjal li jfornu"; u skond id-dispożizzjoni kontenuta fl-ittra (b) ta' l-istess artikolu ċitat, huma suġġetti għall-istess preskrizzjoni ta' tmientax il-xahar "l-azzjonijiet ta' kredituri għall-prezz ta' merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra mobili, mibjugħa bl-imnut". Dawn huma dawk id-dispo-

żizzjonijiet li l-konvenut semma fin-nota ta' l-eċċezzjonijiet tiegħu;

Illi d-dispożizzjoni tal-liġi kontenuta fl-ittra (a) ta' l-imsemmi artikolu tal-Kodiċi Ċivili tirriferixxi ruħha għall-lokazzjoni ta' opera, li biha l-persuni fuq enumerati jkunu obligaw ruħhom li jagħtu x-xogħol tagħhom, u mhux għall-"locatio operis" li biha l-imprenditur jobliga ruħu li jagħti, mhux ix-xogħol, imma l-prodott tax-xogħol — meta l-lokazzjoni d'opera tkun konnessa ma' organizzazzjoni ta' mezzi tekniċi li jimprimi lill-lokazzjoni l-karattru ta' att oġġettivament kummerċjali; għal liema każ hi applikabili dik il-preskrizzjoni ta' sentejn li hija kontemplata fl-art. 2254 (a) ta' l-istess Kodiċi ċitat għall-"lokazzjonijiet tal-bennejja ta' bastimenti jew bċejjeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ("intraprenditori" fit-test oriġinali taljan) ta' bini ieħor, jew ta' xogħolijiet oħra ta' injam, ġebel jew materjal ieħor, għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjali li jfornu";

Dan ġà gie stabbilit fis-sentenza ta' l-Onorabbli Qorti ta' l-Appell tat-18 ta' Mejju 1929, fil-kawża "Pace vs. Muscat" (Kollez. Vol. XXVII — I — 1013); f'liema sentenza jingħad hekk:— "La disposizione dell'articolo 1912 dell'Ordinanza no. VII del 1868 (korrispondenti għall-art 2253 tal-Kodiċi Ċivili), secondo la quale si prescrivono col decorso di diciotto mesi le azioni dei sarti, calzolai, falegnami, ed altre persone esercenti mestieri ed arti meccaniche, pel prezzo delle loro opere, dei loro lavori e delle cose che somministrano, non è applicabile a coloro che esercitano una impresa per il loro credito per le opere da loro eseguite e pei materiali da loro forniti; ai quali crediti è applicabile la prescrizione di due anni stabbilita nell'articolo 1913 (korrispondenti għall-art. 2254 tal-Kodiċi ċitat); poichè la disposizione dell'articolo 1912 si riferisce a crediti di artefici che prestano la loro opera ("opera"), mentre quella di cui all'articolo 1913 riguarda i crediti di coloro in cui domina il carattere di speculatori e che, più che la loro opera, prestano un lavoro ("opus") che, fino a tanto che non sia consegnato, rimane a loro rischio........";

Illi d-ditta attriċi teżerċita impriża a' servizzi awtomobilistiċi, billi tispekula fuq l-opra ta' l-impjegati tagħha u tan-nies imqabbdin minnha biex jadempixxu dawk is-servigi; u għalhekk hija applikabili għall-kreditu pretiż mid-ditta attriċi, għax-xogħlijiet indikati fl-att taċ-ċitazzjoni, il-preskrizzjoni ta' sentejn fuq indikata; u għall-istess preskrizzjoni hu suġġett il-pretiż kreditu tagħha għall prezz ta' l-oġġetti indikati fl-istess att taċ-ċitazzjoni, billi dawn għandhom jitqiesu, f'dan il-każ, bħala materjal li d-ditta forniet in konnessjoni ma' l-imsemmijin xogħlijiet, u mhux merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ ohra mobili minnha mibjugħa bl-imnut lill-konvenut, kif kienu jkunu jistgħu jiġu kunsidrati kieku ma ġewx forniti in konnessjoni u flimkien ma' dawk ix-xogħlijiet; f'liema każ kienet tkun applikabili għall-prezz tagħhom il-preskrizzjoni fuq indikata ta' (mintax-il xahar kontemplata fl-art. 2253 (b) tal-Kodiċi Ċivil:

Ikkunsidrat;

Illi l-konvenut issolleva wkoll kull preskrizzjoni ohra applikabili għall-każ skond il-liġi, u kwindi anki l-imsemmija preskrizzjoni ta' sentejn li, kif ġie muri, hija applikabili għall-kreditu tad-ditta attriċi;

Illi mill-provi, tant dokumentali kemm testimonjali, jirriżulta illi x-xogħlijiet fuq indikati ġew magħmula mid-ditta attriċi, u l-materjali u l-oġġetti ġew mill-istess ditta forniti, wisq aktar minn sentejn qabel ma saret l-ittra uffiċjali tat-13 ta' Ottubru 1953 li pprecediet l-istess kawża; però l-attur nomine jippretendi li kien hemm ir-rikonjizzjoni tal-kreditu da parti tal-konvenut, u l-prova ta' din ir-rikonjizzjoni tad-debitu tal-konvenut nomine ippretenda li għamilha per mezz taxxhieda ta' Emmanuele Cremona u ta' John Mizzi;

Ikkunsidrat;

Illi l-imsemmi Cremona xehed illi f'Settembru ta' l-1945 kellem lill-konvenut in rigward tal-kreditu in kwistjoni tad-ditta attriċi, u l-konvenut f'dik l-okkażjoni qallu li l-kont kien eżaġerat, u huwa ppromettielu li jagħmel il-verifikazzjonijiet neċessarji; però ma kellux żmien jieħu ħsieb ta' dik il-pendenza u ttraskuraha sa l-1952, sakemm l-attur nomine ssikkah halli jiddefiniha; f'hemm żmien huwa ċempel telefo-

nija Hal Kaprat, fejn il-konvenut ghandu l-azjenda kummercjali tieghu, kellem permezz tat-telefon lill-konvenut, u dana qallu biex "jibghatlu n-notamenti". Xehed ukoll illi

Illi pero, il-konvenut xehed illi huwa dak inhar, cirka seba' snin ilu, jekk mhux aktar, il-persuna impjegata maddittà attrici pprezentatlu xi kontijiet li huwa qalilha li kienu ezagerati; sa meta rceva l-ittra ufficjali tat-13 ta' Ottubru 1953, fejn iddikjara li ma ghandu jaghti xejn lil dik idditta, hadd ma kellmu fuq dawk il-kontijiet u huwa ma tkellem ma' hadd fuqhom. Innega li fl-1952 Cremona kellmu permezz tat-telefon, u spjega..............

Illi t-testimonjanza ta' John Mizzi ma tistax titqies ghaliex hija wisq konfuza...............;

Illi ghalhekk, favur il-pretiza rikonjizzjoni tad-debitu ma hemmx hlief ir-risposta fuq riferita li x-xhud Cremona jallega li l-konvenut tah meta kellmu permezz tat-telefon, jigifieri t-talba li jibghatlu n-notamenti;

Illi, pero, din il-prova, li l-konvenut talab in-notamenti, rizultanti mix-xhieda ta' Cremona, hija distrutta bil-prova kuntrarja rizultanti mix-xhieda tal-konvenut, li recizament innega li fl-1952 kellu ma' Cremona l-imsemmija konversazzjoni permezz tat-telefon;

Illi, anki kieku seta' jigi ritenut illi l-attur ghamel soddisfacentement din il-prova, jigifieri li l-konvenut talab in-notamenti, dan il-fatt, jigifieri s-semplici talba tan-notamenti minghajr lanqas kelma ohra li seghet tispjega ghaliex il-konvenut ried dawk in-notamenti, ma jgibx ir-rikonjizzjoni tad-debitu, u kwindi, fil-kaz prezenti, ir-rinunzja ghall-preskrizzjoni ga maturata. Kieku l-konvenut zied xi kliem iehor, per ezempju, kieku qal "ibghatli n-notamenti u nhallas", "ibghatli n-notamenti u nivverifika u, jekk insib li ghandi naghti, inhallas", dawk il-kliem kienu jammontaw ghal rikonjizzjoni tad-dejn, u kwindi ghal rinunzja tacita ghall-preskrizzjoni; billi, fl-ewwel kaz, kien ikun hemm irrinunzja diretta u espressa b'dikjarazzjoni formali tar-rikonoxximent tad-dritt tal-kreditur, u, fit-tieni kaz, kien ikun hemm ir-rinunzja diretta u tacita, billi l-kliem "nhoss inni-

fishom" kienu "immedjatament" jiru l-istess volontà. Però, fis-sempliċi talba għan-notamenti ma tistax ċertament tiġi ravviżata, la dikjarazzjoni formali tal-volontà ta' min għamel dik it-talba li jirrikonoxxi d-dritt tal-pretiż kreditur, la fatt illi "fih innifsu" ("di per sè"), immedjatament, jimmanifesta dik l-istess volontà (rinunzja diretta u taċita), u lanqas fatt konkludenti inkompatibili mal-volontà ta' min għamlu li jikkontesta l-eżistenza tad-dritt ta' dak li jkun jippretendih, fatt li kien jagħti lok għar-rikonjizzjoni, u kwindi għar-rinunzja indiretta jew preżunta;

Skond il-liġi tagħna (art. 2214 tal-Kodiċi Ċivili), ir-rinunzja għall-preskrizzjoni tista' tkun espressa jew taċita. Ir-rinunzja taċita tiġi minn fatt li jissupponi l-abbandun tal-jedd akkwistat; u l-Qorti ta' l-Appell Tagħna, fis-sentenza fil-kawża "Cassar vs. Dottor Paolo Azzopardi" (Kollez. XXIX—I—326), spjegat illi "dan kollu jfisser illi r-rinunzja għall-preskrizzjoni, jew l-ammissjoni tad-dejn, li minnu wieħed jista' jeħles per mezz ta' atti, ma jistgħux jiġu migbuda bħala konsegwenza ħlief ta' attijiet jew fattijiet li ma jistgħux ifissru jew jittieħdu b'haġa oħra ħlief bħala rinunzja jew ammissjoni". "Conviene che gli atti da cui si vuole indurre una rinunzia stabiliscano la prova irrefragabile e non equivoca dell'abbandono". Hekk jgħallem Troplong (Della Prescrizione, pag. 37, no. 56);

Fil-fehma ta' din il-Qorti, fl-att tal-konvenut, li illimita ruħu li jitlob in-notamenti tal-kreditu pretiż kontra tiegħu, ma hemmx dik il-prova irrefragabili u inekwivoka ta' l-abbandun; dak l-att ma għandux dak il-karattru evidenti ta' rinunzja; u għalhekk, u apparti l-fatt illi lanqas ma ġie soddisfaċentement pruvat li l-konvenut talab l-imsemmija notamenti, ma hemmx, fil-każ preżenti, ir-rikonjizzjoni tal-kreditu ta' l-attur nomine u r-rinunzja għall-preskrizzjoni ġa maturata;

Għall-motivi premessi, u billi l-konvenut, meta ġie lilu mogħti l-ġurament kontemplat fl-art. 2265 tal-Kodiċi ċitat, iddikjara li mhux debitur (fol. 26 tergo);

Tilqa' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni; bl-ispejjeż kontra l-attur nomine.